

I E L T E A T R E

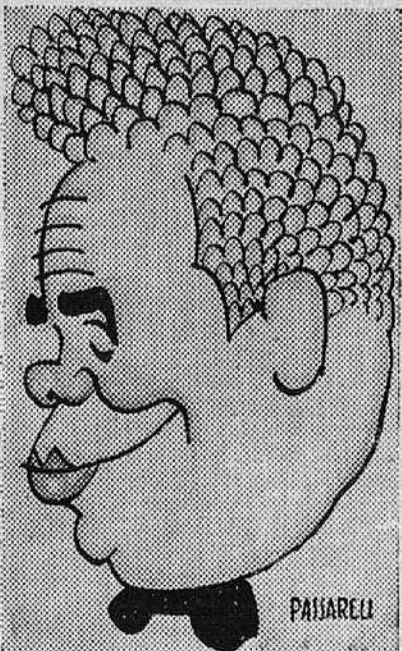
LES ESTRENES

TEATRE NOVELTATS

Jo no ho sabia que el món era així
drama en quatre actes d'Amadeu Vives

De cap autor deu poder-se dir com d'Amadeu Vives que el seu primer drama revela un profund coneixement del teatre. En la inexperiència teatral de les primeres obres tenen els crítics un punt de partida que no compromet i que generalment és just.

Amadeu Vives no havia escrit ni estrenat mai cap drama, però ha fet música per a més d'un centenar d'obres líriques, ha tingut un comerç constant amb el teatre, una relació i amistat amb els autors més eminents del seu temps i té una experiència teatral portada a tal punt que no desconeix cap dels trucs escènics d'ordre literari o escenogràfic. Si haguéssim d'utilitzar el vocabulari dels nostres sobrerrealistes hauríem de dir que Amadeu Vives és un putrefacte del teatre. Decididament, aquest home s'ha passat massa hores en els escenaris. Si no tinguéssim ja una certa desconfiança sobre la inutilitat del coneixement excessiu de la

AMADEU VIVES

tècnica d'escenari ens en hauríem convençut ara. Servida per un instint literari de primer ordre, aquesta tècnica ha donat homes com Shakespeare i Molière, i diem això avançant-nos a qualsevol objectiu. Amb un art de tramoià solament poden crear-se figures de teatre, o de guarda-roba de teatre.

El teatre és literatura. Cal insistir sobre aquest punt que certs autors del Paral·lel fingeixen ignorar. Amb trampes de teatre, fent una competència literària als escenògrafs, només poden inventar-se obres falses, obres rectilínies; novel·les escenificades, vermetoses i anarquistes si són representades al districte V, i blanques si troben un escenari un xic més a prop de la Rambla. El teatre modern torna a la literatura i no acut ja a les passions del guarda-roba teatral.

Dir això a En Vives seria innocent. L'autor de *L'Emigrant* i de tanta quantitat de música popular sosté la teoria que el teatre és un art de multituds. Encara sembla que va més enllà Amadeu Vives: diu que el teatre no és un art d'un grup selecte, un art de refinats. No pretén En Vives fer teatre íntim en la clandestinitat d'una sala petita ocupada per unes quantes dotzenes d'avanguardistes, sinó un art amb força suficient per interessar el públic d'un gran teatre, com moure'l i influir en el seu esperit.

Aquesta teoria és la que ha aconsellat a l'autor de *Jo no ho sabia que el món era així*! fer una obra d'ambient posant en joc tota aquesta mena de folk-lore escènic ple de ressorts d'efecte conegut.

L'opinió d'Amadeu Vives sobre l'aspecte polític del teatre ha estat l'únic redactor del drama. Encara que el teatre de minories mereixi profund respecte, En Vives té un concepte exacte de l'essència del teatre, art de multituds. No obstant, per arribar a les multituds potser hi ha també el camí de la sinceritat literària, el camí de la pura literatura. Manipulant elements d'art pur i immortal també pot arribar-se a les multituds, al tercer, al quart o al quint pis.

Porta Amadeu Vives un bagatge literari i filosòfic, i un coneixement de la vida, que ben emulsionats amb la seva tècnica teatral incomparable han de poder donar resultats molt més reeixits.

MANUEL BRUNET

PUNTS DE VISTA

S'ens acaba el circ?

Anys ençà, una tarda en sortir del Cirque d'Hiver, després de contemplar les evolucions destenyides dels germans Fratellini, aquells clowns condecorats pel govern francès, ja vaig tenir la impressió que havia passat potser l'hora del circ. Ensunyament, falta de gràcia, pobresa d'imaginació, no sé... Però vaig veure per terra tot el prestigi de meravella que havia tingut per a mi la vida llampant del circ, la ganyota crispada de l'acrobata, el sospir del domesticador estudiós, tota aquella sanfaina única de la pista, avui adormida sota unes pràctiques seculars.

I aquesta impressió se'm refermà l'altre dia:

— Dites doncs, c'est assommat. Quel four, mon Dieu! Així vaig sentir que s'esbravava una família francesa, en sortir de l'Olympia.

Realment l'única fantasia d'aquest espectacle ha estat muntar una temporada de circ eqüestre prescindint del bestiar. I resulta una cosa híbrida, apagada, sense suc ni bruc, d'una monotonia que fa plorar. L'aplicada família Méndez, sempre tan puntual, tan exacta, acrobates automàtics que deuen pagar el lloguer i els impostos el dia precis.

Un trio en un saló, compost per dos joves que fan exercicis de corda i trapezi bo i cantant tonades soporíferes de *revue*, acompanyats al piano per una senyora americanitzada, inflada de conserves i de *cake*. Els clowns de sempre — semblen fets en sèrie — amb el repertori del temps de les *lentejuelas*: quatre patacades, un parell d'acudits de calendari, la serenata de Toselli damunt la cadira, amb guitarra i violí, interrompuda per la insidia del paràsit, que fatalment esclafaran sorollosament amb l'arquet. Cames peludes sota uns mitjons de fantasia, l'única fantasia autèntica que us poden oferir.

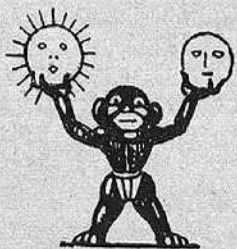
Tot té un to anacrònic, de cosa rebregada en les pistes i els escenaris de totes les latituds, espectacle de varietats i no de circ. Atracció d'Exposició que trontollarà en un badall monstruós les barres saxones i escandinaves. I damunt això, escampeu-hi una musiqueta de parc d'atraccions i la indigència d'uns pallassos incoloros, sotrets a les tasques del moll, pagats a tant la setmana.

La vida llanguida del circ — un gènere que desapareix, quan conté tal vegada els millors elements dels altres, i per tant hauria de resistir totes les modes — és deguda més a falta d'imaginació que a la *poverté* de les empreses, que ja és afirmar. I és que l'artista de circ s'ha encallat, considera el seu exercici com una rendita vitalícia. Un bon dia un modest empleat s'ha descobert unes aptituds, ha practicat un exercici davant de la família, i tots plegats han convingut que valia la pena de didicar-s'hi. I ja teniu un artista que en tota la vida no explotaria sinó aquell ressort, sense adonar-se que els anys corren, que cal renovar-se i que allò que s'adeia amb el temps de les operetes ja no escarà amb el ritme sincopat d'avui, freturós d'imprevist.

Aquí mateix teniu l'admirable Joe Jackson (no formidable, com diuen senyors que no semblen pas analfabets) realitzant una performance molt original. Però passa el temps, i ell continua encara el seu número de fa cinc anys a l'Olympia de París, sense haver trobat manera d'alterar la seva *mise en scène*, ni d'incorporar-hi una nova ganyota. Com els altres, s'ajeu a vegetar, sense preocupar-se de superació, aburgesat com el primer. Això ho fa no un August vulgar, sinó un còmic intel·ligent, que ha copsat amb minuciositat els més imperceptibles matisos del cagadubtes, de l'índecis que no ha fet mai altra cosa que destapar un forat per obrir-ne un altre, del bútxara poruc que es troba valent i «macos», ple d'un optimisme medullar.

És inconcebible com fins un còmic d'aquesta qualitat s'hagi engorronit com els altres en una inèrcia confortable, sense el neguit de noves creacions, empolegat d'aquest verd que va estenent-se damunt la ferralla i el coure del circ, sota l'ull amatent dels reflectors.

JOAN MINGUEZ

EL SENYOR VILUMARA ESCENOGRAF PINTORESC I NOCTAMBUL

Cara petita, magre; el nas de lloro. La pell de color de camafeu. De cada cantó de galta li penjaven unes filagarses blanquinoses, com teranyines. Son les patilles.

Hens aquí el senyor Vilumara, escenògraf del Liceu, el millor escenògraf del món.

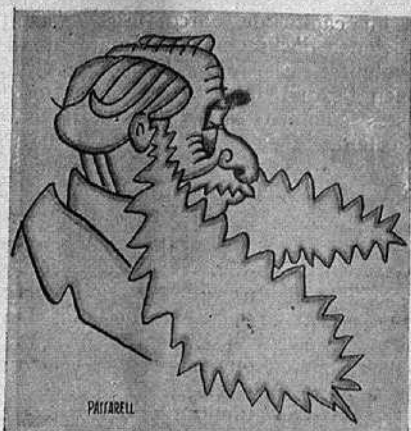
Podríem afegir, si volguéssim completar el tipus, que el senyor Vilumara vesteix d'aquesta manera o de l'altra, que camina així o aixà. No cal. El senyor Vilumara s'acaba allà on se li acaben les patilles.

Per altra part tots el coneixeu de sobres, ja per haver-lo vist a la Llibreria Espanyola d'En López, ja a les butaques d'aquest teatre, al "quarto" d'En Borràs, quan aquest treballa a Barcelona, o a l'estanc del carrer de Sant Pau, on es passa, fa una colla d'anys, hores i hores a peu dret, cada matinata en sortir del teatre.

El senyor Vilumara és un barceloní popular, gairebé una institució barcelonina, amb dret a monument. Per ara ja té homenatge propi.

Ell tot sol té tanta tradició com puguin tenir a can Culleretes o a la Casa dels Canonges, per exemple. En aquest sentit el senyor Vilumara és un monument barceloní.

Té fama de rondinaire, de malparlat i de rablós. Això fins a cert punt és veritat. Té una veu de nas que és molt a propòsit per a deixar anar en to menor, que és el to adequat, les seves frases punyentes; veu que es torna un espiguet quan està exaltat.

MAURICI VILUMARA

Però és una bona persona. Les seves rablós habituals són una qüestió d'estil.

En tractar-lo us doneu compte desseguida que és més bo que el pa. La seva bondat, però, és rampelluda.

Per torna, és molt sentimental, tant com una noia de quinze anys que vessa dues llàgrimes en llegint novel·letes blanques. Encara avui, quan al Liceu fan *La Traviata* s'estova, es torna de nata. No us dic res si li parlen de la Font del Gat o del jardí del General, o d'En Soler Rovira, al qual anomena Mestre, amb molt de respecte.

Es més. En parlar-li del celebre Taller de l'Embut, l'home es desdria com si fos un cabell d'àngel. El Taller de l'Embut és la seva flaca. Es comprèn.

Aquest taller fou el punt de reunió d'artistes, literats, músics i amics *connaissours* d'aquell temps gloriós, amics del treball i fer barrila allora; el mateix organitzaven una cavalcada, que un ball de disfresses, que baixaven a les barricades amb aquella alegria i com aquell qui no fa res.

Del Taller de l'Embut, que era al carrer de l'Am, En Vilumara en serva records inoblidables. Fou un dels que hi intervingueren més activament. Hom comprèn que s'enteneixien com una criatura en parlar-ne. La tradició, els records, tota la història de la Barcelona d'aquell temps li cauen al damunt, talment com una dutxa sentimental.

Per entrar-hi s'havia de caminar de quatre grapes, com els gats, perquè la porta era una gatera. En ésser a dins hom topava amb un porró d'un metre i mig d'alçada per un metre d'ample, ple de vi, penjat del sostre per mitjà d'una cadena. S'havia de beure. En portar-hi un foraster, aquest també havia de fer el trago. Ara bé. Per a poder beure calia agafar el porró amb les dues mans i enretirar-lo per a fer baixar el broc, a la mida de la boca. Fins aquí bé. El foraster, que generalment desconeixia els costums del porró, en acabar, el deixava anar d'esma, i aquest li petava a la cara i el feia rodolar per terra. D'això els de l'Embut en delen el *Baptisme del vi*.

A l'Embut s'organitzaven aquelles celebres cavalcades de Carnestoltes que enriolaven per una mesada a la Barcelona pansida d'aquells temps, i s'hi celebraven uns balls de disfresses que avui encara farien escurxir, tot i que la moral que ara gastem és una mica més de la mànegua ampla que la de aquells temps. Molts senyors Esteves, amants de l'ordre i del seny, hi compareixien, amb la il·lusió que feien un gran pecat, d'amagat de la família.

En un d'aquests balls, el celebre Dr. Letamendi, que feia les receptes en vers i hi posava música, hi va compareixer disfressat d'home nù, però sense pell.

Els muscles i tendons, nuats, de carn viva, se'ls havia fet pintar damunt d'una malla de seda que dula cenyida al cos. Duia el cap en una safata.

Quins temps! Per un tres i no res els de l'Embut organitzaven una trencadissa màxima. L'autoritat no hi veia de contenta. En Vilumara, repetim-ho, en fou un dels actors principals.

Us en podríem explicar moltes. Però si ho féssim, aquest escrit s'allargaria massa. I el que ens interessa, més que res, és pintar el tipus i situar-lo.

Una de les moltes fou la representació del *Don Juan Tenorio*, en serio. En Vilumara hi feu el paper de Brígida, amb patilles. No hi hagué manera de ferles-li afaitar.

— Si no ho volen així, plego.

Un altra va ésser donar entenet a un metge amic i habitual de l'Embut de fer-li

representar el paper de *Don Juan*. Era un home que presumia d'ésser bell i, naturalment, de tenir sort entre les senyores. El van convèncer i el felen assajar, vestint i caracteritzant el personatge, tal com si el representés de debò. L'assaig va durar dos mesos seguits. Al cap d'aquest temps, l'home desconfia i va presentar la dimissió d'incògnit. En Vilumara diu que el van curar d'aquell vici.

En altra ocasió, en Vilumara i la colla compraren una barraca de terrissaire. Van fer marxar el terrissaire i ells es posaren a vendre. Venien una dotzena de plats per dos xavos i d'una taça de café, en canvi, en demanaven un duro. Entre els compradors, que hi compareixien atrets per lo barat, i no entenien el que passava, s'hi armaren moltes raons.

Doncs bé. Tenint tanta i tanta feina d'aquest ordre, la qual, cal confessar-ho, és la més agradable de totes, encara En Vilumara tenia temps sobre per a pintar, l'un darrer l'altre, aquells formidables telons de les obres de repertori del Liceu, que meravellaven als nostres avis. És extraordinari. Hom es pregunta en và el secret de tanta activitat, i arriba a creure que en aquells temps els dies devien ésser de quaranta vuit hores.

Perquè els telons d'En Vilumara no són pas fets en un dia i una nit. Són obra de molt temps. I ell pinta sol, perquè un teló, diu, és una obra personal, que ha de tenir caràcter. Expliqueume, si podeu, com s'ho feia, i jo us ho agrairé molt. Sóc dels que amb poca aigua s'ofeguen.

Un altre punt. Les dones. Aquest és per En Vilumara, un punt delicat. S'hi ha d'anar amb peus de plom.

No n'hem pogut pas treure l'entrellat. Però hem vist el retrat d'una senyora, amb mirinyac, que ell conserva, i hem vist un retrat de l'interfecte, de mig escaire, a l'oli, que és una *hermosura*. Cienxa, ben partida, patilles rellifades i bigoti; el tot, de negre de gitano. Abillat per l'estil dels nits retrospectius que pinta l'Apa de tant en tant. Si tot plegat no fa un *corrido* de l'any 50, definitiu, que en fela de verdes i de madures arren i principalment entre el cos de ballarines del Liceu, és que tenim pa a l'ull.

Afegiu que en aquells temps, la posició, l'ésser artista, i comptar amb un físic adequat eren un gran esforç. Estem convençuts que En Vilumara no va pas perdre el temps, al contrari. No podem dir més però.

En aquest ambient de barrila i de treball combinat es formà el tarannà de l'home i l'artista barreja de pintor, de facelós, de noctàmbul, i així és avui i serà durant molts anys perquè ara En Vilumara es troba a la segona joventut no més, com diu un amic seu amb el qual es baralla gairebé cada dia. Suposant que arribi a morir.

L'any passat hom li dedicà un homenatge. Cap de tant justificat com aquest. Car era dedicat a l'home, a l'artista, a la Barcelona gloriosa del temps de l'Embut i al noctàmbul. Figureu-vos. En Vilumara l'acceptà content. Assistí a tots els actes que es celebraren en honor seu, ocupava el seient presidencial amb una gran serietat, abaixava els ulls, es rellava les patilles i s'entenia d'una manera discreta, escoltant els discursos jaudatoris que li endrecaven.

L'homenatge va culminar amb un àpat al Restaurant del Park. Era ple. En entrar-hi En Vilumara, que ja venia estovat dels actes anteriors, es va enterir de nou. Va seguir enterit durant tot el dinar... i va menjar d'una manera comparable a l'emoció que el tenia corprès; go és; va menjar com un cos gran. En arribar l'hora dels discursos el seu enteriment, fins aleshores contingut, es va desbordar convertint-se en un temporal. Tot eren esquitxos. El bó del Nasí Iglesias, en haver de parlar, es va veure en un compromís. En Vilumara havia acaapat les existències de llàgrimes.

Aquell dia el nostre escenògraf gloriós i noctàmbul anava abillat d'una manera magnífica. Vestit negre, ribetejat. Calses amples de baix, armillla blanca de piqué, amb solapa. El tot, any 1860. Semblava el capità de la *Marina*.

El blanc de les seves patilles històriques feia d'allò més bonic escampat per damunt de la negror del vestit. Doncs bé. En acabar-se l'àpat, de les patilles no en quedava rastre. Eren talment unes betes d'espardeya estranyades, que li queien de cada cantó de galta, regalimant aigua.

Quin dia aquell! Tots enterits i gairebé, tots plorant. En Vilumara, homenatjat i commogut, ens encomanà llur emoció. Sort del Pere Coromines que'n va fer un discurs rabelesà, mercès al qual l'emoció que ens dominava va poder donar un tomb oportú.

D'engu d'aquell homenatge, en Vilumara frueix d'una nova categoria: ja no és solament el nostre Vilumara escenògraf i noctàmbul gloriós. És més. És D. Maurici Vilumara, monument nacional, de caràcter arqueològic. Amb ell es conclou i es sintetitza tota una època, la més suntuosa de la dolça Barcelona. És tot un segle d'història d'art i de facècia que us passa pel costat amb patilles.

Éssent així — i no és pas una irreverència el que diem — En Vilumara hauria d'ésser incorporat a les monografies, al costat de la Casa dels Canonges, de la Catedral, de la Sagrada Família, de la Ciutadella, de can Culleretes, etc.

L'atracció de Forasters s'hauria de preocupar també, pel seu cantó, de fer per manera que les ramades de turistes estrangers que vénen de tant en tant a descobrir Barcelona des de dalt d'un autocar i el Kodak a la mà, s'apleguessin a la matinata davant l'estanc del carrer de Sant Pau, a contemplar l'home monument més pintoresc de Barcelona, únic supervivent d'aquella època tumultuosa i alegre, que nosaltres no hem tingut la sort de poder fruir.

JAUME PASSARELL

L'OPERA

VERDI

S'ha inaugurat la temporada del Liceu — temporada d'Exposició — amb *Aida*. No hi ha òpera més òpera que aquesta. Té de tot: argument sentimental; llocs i època magnífics, llunyans i exòtics: el Nil, palaus dels Faraons, tombes i presons; marxa triomfal i dansa de «negrits»; té motius per lluir-s'hi tothom; els escenògrafs i el director d'orquestra; els cantants i els senyors i les senyores en els intermedis. És un espectacle.

La música és brillant; la vena abundosa del geni de Verdi hi corre, encara, sense estroncar-se, en les àries, els duos, els concertants, plens de melodies, sempre noves, que no es repeteixen mai.

En aquesta obra, Verdi arriba al punt culminant de la seva creació artística; la seva inspiració fecundíssima troba en cada pàgina idees sorprenents i diverses; manté una relativa dignitat durant tota ella, sense caure en les ridícules baixeses que es troben en tants moments — alegres i agitats, especialment — de les seves anteriors obres; domina una tècnica perfecta i plena de matisos delicats en l'harmonia i en l'orquestració; dona una expressió íntimament humana a cada inflexió melòdica, en correspondència profunda amb el sentit de la paraula que canta; i s'imposa sempre pel seu gran poder i la seva força teatral.

Verdi ha arribat al cim, però en el mateix moment ja es poden distingir els primers indicis de la seva decadència. Els grans genis de la música han seguit sempre una carrera ascendent i les seves obres últimes són més altes i de més dolça valor que les que les precediren. De Verdi s'ha volgut dir el mateix. I no és veritat. Verdi en *Aida* ja comença a ésser vell; el primer senyal de vellesa està en la imitació de l'estil wagnerià de la primera època. La seva potència disminueix i la imitació creix en la seva obra següent, *Otello*; i termina la seva vida amb la composició de *Falstaff* en manifesta decrepitud.

Els músics, els intel·ligents, els que són italians i els que no ho són, han fet córrer la falsa sentència que *Falstaff* és la millor obra de Verdi. I ho diuen perquè no té les característiques de l'òpera italiana, i com que l'òpera italiana no té prestigi entre els medis intel·lectuals, si *Falstaff* no és òpera italiana (pensen, i dedueixen falsament), serà millor que les que ho són.

I precisament per aquesta mateixa raó és inferior a les altres. En *Falstaff* manquen les grans línies melòdiques, la fogositat i el sentimentalisme dels famosos «cantàbils», en què es manifestava el geni i la invenció portentosa de Verdi. L'absència de formes quadrades i la manca d'alè en les melodies han volgut interpretar-les com una evolució cap a un estil musical més elevat, quan no són altra cosa que manifestacions d'un envel·liment avençadíssim. L'aparent gràcia, lleugeresa i naturalitat, tan ponderades, de *Falstaff*, no són més que mostres de feblesa i d'esgotament.

En la música de teatre, Verdi ha estat un geni d'una fecunditat, d'una potència i d'una força incomparables; però les seves creacions no muntan mai a les altes esferes, ni expressen sentiments d'extrema excel·lència, ni transporten l'esperit a les regions puríssimes, ni ens fan pressentir un món irreal de benaurança de somni. Totes les seves invencions corren sempre arran de terra i són a l'abast del poble.

Es el geni de la vulgaritat.

JAUME PAHISSA

Teatre Català Novedades

Gran Companyia Catalana

Direcció: C. CAPDEVILA

Avui dijous, tarda, COMEDIE FRANÇAISE. Llegiu anunci especial.

Nit, Tèrtilia Catalanista:

Jo no sabia que el món era així!

de l'AMADEU VIVES. Ovacions a l'obra, a Enric Borràs, a Josefa Tàpies, a tota la notabilíssima companyia i a l'esplèndid decorat de Batlle i Amigó.

Es despatxa a Comptaduria.

Primer agent. — Que li has pres el número?

Segon agent. — No he pogut. Anava massa de pressa.

Primer agent. — ¿Hi anava una xicotona bonica, al costat del que guiava?

Segon agent. — Oh, espantant! (Passing Show.)

TEATRE CATALÀ ROMEA

COMPANIA VILA-DAVI

Primera actriu: M. VILA

Primers actors: DAVI i NOLLA

Avui, tarda, a les 5, i nit a les 10'15, el senacional èxit:

El Procés de Mary Dugan

Divendres, tarda, darrera irremissiblement de Zazà. Nit, a les 10. Benefici d'Elvira Fremont: La pols del camí i Els zin-calós. — Diumenge, a dos quarts de dotze, GRAN CONCERT MATINAL a preus populars. Mercè Cases, Joan Cases i Joan Ferroll. Es despatxa a comptaduria.

ES O NO ES CULPABLE

CINEMA I DISCOS

EL LLORO XINÈS

Assistim a una rehabilitació del film policíac? El públic es plau de tant en tant a oblidar-se de les habituds burgeses i quotidianes i li agrada de ficar-se, sense que la seva seguretat personal en perilli, en el món fantasmagòric del misteri i del crim. Tot allò hi és insòlit i emocionant. *Spione i La llei de l'home*, dues obres mestres, dos èxits els quals palesen les possibilitats cinemàtiques d'un gènere cinematogràfic.

Frisant aquest gènere, en un esperit anàleg, explotant l'estranya atracció que exer-

ta, per la disposició intencional de les coses, per la utilització constant de les ombres, sap donar una impressió de calfred i encantar a l'espectador.

Pintor com és P. Leni, el seu talent en aquesta activitat li serveix per assolir magnífics efectes decoratius, en l'arranjament dels interiors i solucionar dignament les escenes colorides.

Amics del cinema en colors, naturalment ens veiem la tremenda responsabilitat. Res del que hem vist fins ara ens satisfà. Ens

plau doncs avui poder afirmar que en el film que ens ocupa, les escenes en colors hi són acceptables i d'un efecte força reeixit.

Aquestes escenes es refereixen sobretot a una festa nocturna que té lloc al barri xinès, festa que pel moviment doble, de la màquina i de l'espectacle és un fragment esplèndid que trobem massa curt. En mig del bullici de la festa un cotxe transparent avança, que fa un efecte impressionant, que Fritz Lang pot ben envejar.

Les sobreimpressions hi són força utilitzades. A vegades com evocacions simbòliques, la mort per exemple. Recorden la significació oculta dels esdeveniments. A vegades per expressar més completament una acció i en aquest sentit el film comença amb un fragment que cal veure més d'un cop: la lluita entre una dansarina i un bandoler que tracta i aconsegueix arrabassar-li un collar. No podem transcriure aquí res del que és aquesta lluita bàrbara tan sentida i realitzada integralment en imatges severament seleccionades que es succeeixen d'una manera profundament suggestiva.

Interpretació magnífica. No volem citar noms, perquè caldria citar-los tots. L'artista encarregat del rol de detectiu xinès té un treball fisionòmic remarcable. Fotografia impecable. Tota l'acció té lloc a la nit, és un film completament nocturn i això és un pretext per a un millor virtuosisme fotogràfic.

El film està fet amb una plena consciència, potser massa si cap. Aquesta consciència, aquesta intenció, no sap dissimular-se. Volem oblidar davant d'una obra, el *métier*, tenir una impressió d'esponataneïtat i aquí el treball del director en el seu afany d'acumular coses hi és massa present. És una obra d'estil i atents a aquest no poden fixar l'atenció en altra cosa. Com que l'altra cosa és la història i aquesta és inferior a la realització, aquesta circumstància és potser un avantatge.

J. PALAU

Un film d'En Dalí DISCOS

Salvador Dalí i Lluís Buñuel realitzen, en aquest moment, un film a París. Es tracta d'un film sobre-realista concebut a Cadagès en una llarga sentada d'aquests dos esperits inquietos. La personalitat de Dalí és prou popular per passar-se d'una presentació. Lluís Buñuel, encara, és poc conegut del públic català, malgrat que una llarga experiència afegeixi el seu nom a l'món del cinema. Lluís Buñuel ha treballat molt de temps amb el famós Epstein i col·labora en la rubrica del cinema en la revista *L'Art Vivant*.

Esperit precís, sistemàtic, obert a tots els misteris poètics del món modern, conciliador de les exaltacions amagades i càlides de l'esperit novell. En aquest film, de difícil realització, debuta en l'ofici de «metteur en scène». La més delicada i perillosa de les síntesis.

Hem anat a visitar-lo al seu «studio» de Billancourt, on filma actualment la seva primera producció.

Tot just arribats, la clàssica escena, mil vegades vista en revistes americanes, ha aparegut davant els nostres ulls meravellats. Aquesta vegada, però, els déus omnipotents, les estrelles fugitives, eren al nostre abast, responien a noms que ens són familiars. Buñuel, amb pull-over, visera fumada als ulls, dóna ordres enèrgiques, com un capità de barco. Els personatges evolucionen docilment — automàtics de la seva voluntat. Els reflectors de 5.000 bugies omplen l'estudi de llumeres mates, els tramistes s'enfilen com rates de paller. La veu estentòrea de Buñuel, a través de l'amplificador, omple el «studio» de gràvides resonàncies. És l'element ordenador.

Dalí ens rep en el despatx de la direcció i excusa al seu amic.

«El cinema, ens diu, és una producció exclusivament americana; de totes les indústries és potser la que necessita una més llarga tradició i una més gran complexitat dels quadros tècnics. Dintre aquest pla, doncs, impossible de competir amb els americans. El film europeu només pot guanyar l'americà en la intel·ligència de l'escenari» (argument) i en el matis de la realització.

«Es això que ens proposem amb el nostre *Chien Andalou*...»

«Un escenari «fantasmagòric» que no és més que el desenvolupament natural de la «nostra» realitat. Una «mise en scène» simple, clara, essencialment antiartística.

«El resultat és, al nostre entendre, un dels assaigs més interessants fets a Europa aquests darrers temps.

«Aquest film donarà la volta al món. Ja són molts els directors de cinema que, a l'anunci del nostre intent, ens han demanat contracte. És la primera transposició sobre-

realista que s'haurà fet en el cinema, puix que el film de Man Ray i Robert Desnos *L'Etoile de Mer* no és més que una «altra» concepció artística que no té res a veure amb el sobre-realisme.

«Pertany a la tendència automàtica pura de Benjamin Péret...»

Mentre Dalí ens entretingué amb aquesta interessantíssima peroració, el «regisseur» ha vingut fins a la cabina a demanar-li pressa: «Monsieur Dalí, c'est votre tour...»

Dalí desapareix ràpidament. Nosaltres ens

Hom ha de suposar una certa cultura musical entre els discòfils perquè els editors s'atreveixin a impressions de fragments de l'*Or del Rhin* de Wagner, que, essent a la representació dramàtica mancada d'un gran interès, han de confiar en l'ajut prestat per la bona tasca dels intèrprets. En aquest disc de la Companyia del Gramòfon es recullen dues «escenes del preludi de la *Tetralogia wagneriana*, en les quals canten les senyores Trenton i Suddaby i els senyors Fear, Widdop i Mac Kenna, amb l'Orquestra simfònica de Londres i sota la coneguda direcció del mestre Coates. De tots ells, el millor resulta el baix Fear. La impressió és bona, encara que el disc no ha assolit tot el perfeccionament possible amb l'enregistrament de conjunts, ja que a estones resulten poc individualitzats els distintes components del conjunt.

Elisabeth Rethberg resulta actualment de les millors artistes per a música dramàtica; ara que li escamen més les interpretacions d'obres que no exigeixen massa extensió de veu i aguts extrems. Per això és el seu lloc en *Tannhauser* i *Lohengrin* més del que hi seria fent de Brunhilda. Acompanyada de l'Orquestra de l'Opera nacional de Berlín, ens dóna dos coneguts fragments, un de *Tannhauser* i un altre de *Lohengrin*. El primer és el fragment del segon acte: *La Salutació d'Elisabeth*. Fa molt bon efecte la seva veu avellutada i suau de sopran, cosa poc corrent en les intèrprets wagnerianes.

La senyora Schumann sempre canta bé. La música de Strauss, no massa exigent quant a extensió de veu, sembla feta expressa per a ella, i en aquest disc de la Companyia del Gramòfon canta admirablement el seu conegut lieder *Serenata* i *Mati*. Les bones qualitats d'Elisabeth Schumann no acostumen a ésser esmerçades en obres d'extrema complicació tècnica que demanen una desmesurada gimnàstica gutural, sinó en obres en les quals pot lluir la seva facultat de dicció. Val a dir que la casa editora ha posat en aquest cas tots els mitjans per tal que l'audició resulti perfecta, ja que l'enregistrament és dels més perfectes que es puguin demanar.

J. G.

L'Or del Rhin. Preludi; escenes segona i tercera (Wagner), interpretat per l'Orquestra Simfònica de Londres, dirigida pel mestre Coates, i cantada en alemany per les senyores Trenton, Suddaby i Walker, i els senyors Widdop, Mac Kenna, Fritz i Tear. A B 416 (Gramòfon).

Tannhauser. Salutació d'Elisabeth, i Lohengrin. El somni d'Elsa (Wagner), per Elisabeth Rethberg (sopran) i l'Orquestra de l'Opera nacional de Berlín, dirigida per Fritz Zweig. A B 417 (Gramòfon).

Staudchen (Serenata) i Morgen (Mati) (Strauss), cantades en alemany per Elisabeth Schumann (sopran). A B 423 (Gramòfon).

K. SOJIN en una escena de «El lloro xinès»

ceixen damunt la nostra sensibilitat estètica, el terror i l'angoixa, hi ha el *guignol*, que dóna en el cinema un rendiment considerable quan és emprat per un home com Pau Leni, certament una impressió de plenitud espiritual com la donen un Lubitsch, un Brenon, és aquí absent, però la tasca del citat director austríac és sempre digna de l'atenció intel·ligent.

Després de *L'home de les figures de cera*, *El llegat tenebrós*, *L'home que riu*, toca ara el torp a *El lloro xinès*, curiosa pel·lícula que s'estrenarà molt aviat. Parlem-ne un xic.

En el cinema les coses no són mai mortes. Fins les més inanimades, en blanc i en negre, semblen acusar la seva presència d'una manera psicològica; participen del moviment del film i Pau Leni sap per la selecció acurada dels angles de presa de vis-

ta, per la disposició intencional de les coses, per la utilització constant de les ombres, sap donar una impressió de calfred i encantar a l'espectador.

Pintor com és P. Leni, el seu talent en aquesta activitat li serveix per assolir magnífics efectes decoratius, en l'arranjament dels interiors i solucionar dignament les escenes colorides.

Amics del cinema en colors, naturalment ens veiem la tremenda responsabilitat. Res del que hem vist fins ara ens satisfà. Ens

plau doncs avui poder afirmar que en el film que ens ocupa, les escenes en colors hi són acceptables i d'un efecte força reeixit.

Aquestes escenes es refereixen sobretot a una festa nocturna que té lloc al barri xinès, festa que pel moviment doble, de la màquina i de l'espectacle és un fragment esplèndid que trobem massa curt. En mig del bullici de la festa un cotxe transparent avança, que fa un efecte impressionant, que Fritz Lang pot ben envejar.

Les sobreimpressions hi són força utilitzades. A vegades com evocacions simbòliques, la mort per exemple. Recorden la significació oculta dels esdeveniments. A vegades per expressar més completament una acció i en aquest sentit el film comença amb un fragment que cal veure més d'un cop: la lluita entre una dansarina i un bandoler que tracta i aconsegueix arrabassar-li un collar. No podem transcriure aquí res del que és aquesta lluita bàrbara tan sentida i realitzada integralment en imatges severament seleccionades que es succeeixen d'una manera profundament suggestiva.

Interpretació magnífica. No volem citar noms, perquè caldria citar-los tots. L'artista encarregat del rol de detectiu xinès té un treball fisionòmic remarcable. Fotografia impecable. Tota l'acció té lloc a la nit, és un film completament nocturn i això és un pretext per a un millor virtuosisme fotogràfic.

El film està fet amb una plena consciència, potser massa si cap. Aquesta consciència, aquesta intenció, no sap dissimular-se. Volem oblidar davant d'una obra, el *métier*, tenir una impressió d'esponataneïtat i aquí el treball del director en el seu afany d'acumular coses hi és massa present. És una obra d'estil i atents a aquest no poden fixar l'atenció en altra cosa. Com que l'altra cosa és la història i aquesta és inferior a la realització, aquesta circumstància és potser un avantatge.

J. PALAU

Els maristes del film d'En Dalí

encaminem cap a l'estudi bo i parant-nos davant una realització de L'Herbier amb Jacques Catelain i Alice Terry, «Alice Terry, la dels ulls de misteri, la de les llàgrimes de plata que ara sentim respirar».

Més lluny veiem una «troupe» russa filmant una caravana en les estepes. Veiem uns àngels bufadors fent caure el confeti de la neu. Unes cases de cartó diminutes... residències senyorials dels comtes i dels marquesos del Tsar! Tot el «chiqué» desvergonyit del cinema, al nu. Però, quina no fóra la nostra sorpresa en veure filmar una de les innombrables escenes del *Chien Andalou* de Lluís Buñuel i Salvador Dalí!

El protagonista, l'exquisit Pierre Batcheff, persegueix una noia, Simona Maruill, madura com un fruit.

En la persecució, per facilitar el córrer, Batcheff no troba altra cosa que agafar-se a unes cordes monstruoses que estiren unes carabasses!... uns suros!... Dos pianos de cua amb dos ases podrits!... I dos freres maristes!...!

I quin no fóra el nostre astorament en reconèixer, sota la sotana llvida dels freres, els nostres propis amics Salvador Dalí i Jaume Miravittles?

Havíem anat a Billancourt disposats a tot. L'espectacle, però, depassava totes les previsions.

Déu meu! Déu meu! Què serà el *Chien Andalou* de Dalí i Buñuel?

PERE ARTIGAS

París, abril.

Estudi crític del procés de producció cinematogràfica

El scenario.

En una sèrie d'articles volem estudiar breument els elements fonamentals del cinema. Avui comencem pel *scenario*, i en dir *scenario* emprem aquest mot en el sentit que té en l'argot cinematogràfic, d'argument o trama.

En cinematografia, com en totes les arts, hi ha obres intel·ligents i obres estúpides; però aquí passa quasi sempre que les obres estúpides són fàcilment tolerades per públics intel·ligents que malgrat les seves protestes inevitables torna al mateix cinema per veure anàlogues produccions, i això perquè, independentment del seu valor anecdòtic, les pel·lícules contenen determinats valors plàstics que són els que captiven el públic i determinen l'atracció formidable del cinema.

Amb tot això volem dir que els *scenarios* poden ésser savis i les pel·lícules assolides amb ells resultar abominables i, al contrari, poden fer-se pel·lícules com *Varieté* amb assumptes de *guignol* popular i pel·lícules com *I el món marxa* amb novel·les insignificants de costums moderns.

En canvi, la preocupació de realitzar arguments transcendents pot conduir a errors de la categoria de *Metropolis*, sense excloure d'aquest error el pretès retolatge docte d'un escriptor castellà de regular fama.

Amb tot això afirmem que els *scenarios* de les pel·lícules quasi mai determinen el valor real d'aquestes, de la mateixa manera que el tema no augmenta mai el valor d'un quadre. Es pot emprar el tema que es vulgui. La pel·lícula o el quadre estaran bé si estan ben realitzats.

L'habilitat del director consisteix a transformar en imatges, d'una manera harmònica i bella, l'assumpte que es proposa traslladar a la pantalla.

Hi ha una amenitat cinematogràfica, com

hi ha una amenitat literària; però ambdues tenen formes peculiars i independents. L'amenitat del diàleg que s'obté amb bells mots s'ha d'obtenir en el cinema amb belles imatges.

Però com que ara de moment ens ocuparem del *scenario* cinematogràfic, anem a enfocar el que ha de servir de trama a una pel·lícula i quins han d'ésser els seus valors propis.

Els arxius literaris del món tenen obres a milers de les quals sembla de primer antuvi poder-se extreure una digna pinacoteca cinematogràfica. I nosaltres gosem a dir que això seria una errada enorme, puix que l'obra concebuda en paraules quasi mai pot ésser expressada en imatges.

El cinema aconsegueix moments d'un dramatismes intens sense utilitzar per res la paraula, però per altra part difícilment podria bastar el pur dramatismes conceptualista d'obres com *Werther*, el *Quixot* o *Hamlet*. El veritable argument cinematogràfic deu concebre's cinemàticament, i per millor fonamentar la nostra afirmació podríem assenyalat a centenars les adaptacions d'obres literàries que, malgrat haver-se separat quasi per complet de l'obra primitiva, han obtingut un valor positivament inferior al de l'obra utilitzada.

En el millor dels casos, com per exemple en *El ventall de Lady Windermere* o en *La dona marcada*, les obres perfectíssimes que s'han obtingut, ha estat a còpia de desvirtualitzar quasi per complet el pensament inicial dels autors, i pot dir-se que en ambdós exemples els genis de Lubitsch i Seastrom han utilitzat més bé un títol de fama universal, recreant la idea de Wilde i de Hawthorne, però deixant a la seva imaginació creadora aconseguir l'amenitat cinemàtica, i fins arribant a desvirtualitzar el fons psicològic de la majoria dels personatges.

Solament amb una gran llibertat d'acció és utilitzable el tresor literari del món, i fins així no seria completament moral el maridatge de dos noms a qui ha captivat el mateix conflicte, però que el realitzen cada u amb una sensibilitat distinta i mitjans d'expressió específics.

Nosaltres tenim la convicció que el veritable geni de la cinematografia sols pot existir un xic a la manera de Shakespeare, concebent per ell mateix l'obra i expressant-la amb els seus propis mitjans. Així Chaplin i King Vidor s'apropen més que cap d'altres a aquest tipus de creador d'alta escola.

En el pròxim article parlarem més pròpiament de la unitat del *scenario* i del ritme.

APOL M. FERRY

"Confessió" és un film mediocre

Si, *Confessió* és un film mediocre, tot i ésser una obra de Maurice Stiller. Per quina secreta ironia aquesta obra indigna del gran director suec ha hagut d'ésser la seva obra póstuma. Amb la mort de Stiller, ocorreguda ja fa uns quants mesos, el cinema perdria un dels seus homes més íntegres. Per què no ens podíem quedar amb l'excel·lent impressió que ens produí *Hotel Imperial*?

Hi ha en aquest film escenes tan de mal gust, que hom dubta que puguin ésser obra d'un artista de l'alta categoria de M. Stiller. Aquella lluna que vol ésser un sol que es posa damunt la testa de Pola Negri en la terrassa del sanatori és quelcom d'horrible que ens recarà sempre haver vist.

Pola Negri té moments excel·lents, però que no arriben a rehabilitar el film.

Amors de segona mà

Per la nostra rubrica: «Ja ho sabeu...», teníem pensat escriure: Ja ho sabeu que John Gilbert s'ha casat de bell nou? Però vàrem suposar que no hi hauria ningú que no n'estés ja assabentat d'aquesta notícia que deixa altre cop vídues (platònicament parlant) a un nombre considerable de dones de totes les races que poblen l'Univers! Qui coneix aquesta xicota que ha arreplegat tan bon partit, que encara que sigui de segona mà fa tan bo d'arreplegar? Si algun lector ens pogués fer a mà el seu retrat, tindríem molta satisfacció de publicar-lo en aquestes pàgines a fi que les nostres lectores poguessin lliurar-se a les més pregoneres meditacions sobre l'art de la seducció.

Ja ho sabeu...

— que el primer film de Maurici Chevalier ha estat ja estrenat i amb gran èxit?

— que *Rascacels* és una molt bona pel·lícula que està passant desapercebuda?

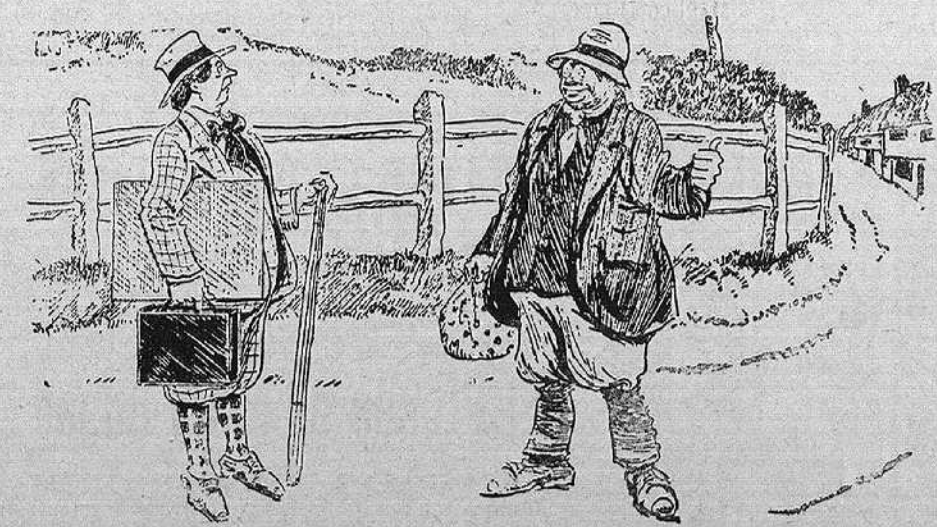
— que el títol del film que Renée Clair fa amb Lluïsa Brooks és *Preu de bellesa*? La Lluïseta diu estar engegada amb l'assumpte. Ho creiem, perquè Brooks és avui una xicota que es cotitza, i s'ho mereix.

— Que a Janet Gaynor no li plauen els «talkies»? Naturalment, ja ens ho pensàvem.

Calamitats

Ho és aquest costum de canviar arbitràriament els títols originals dels films. Aquestes substitucions acostumen a implicar un concepte del públic per part dels mercaders de pel·lícules molt poc honorable. Ara ha tocat el torn al «*Tartuf*» d'En Murnau, estrenada a Barcelona amb el nom de «*El Hipòcrita*». La dissort d'aquest film és una cosa que fa pena. Existia des de fa tres anys i casi ningú l'havia vist. Darrerament s'ha estrenat a Londres i aviat ho serà a París. Aquí ha merescut anar als cinemes de segona categoria. Ha estat estrenada sense cap reclam, com una mediocritat corrent, i ha anat directe als cinemes populars. És que els empresaris no la creien digne de substituir qualsevol de les produccions imbecils que massa freqüentment ens ofereixen?

Una altra calamitat, que també prové del concepte insultant que es té del públic, és la que resulta d'ordenar els programes no pas d'acord amb el valor de les pel·lícules. És el que passava al Coliseum, on *De home a home* era projectat primerament i omplia el bo del programa una pel·lícula la qual era perfecta idòtea. El mateix passà amb *La batalla dels sòcs*; *Pirata de riu* i *La suprema simfonia*, projectats en primer lloc i abans de pel·lícules completament insignificants.

L'artista. — Hi ha alguna cosa bonica en aquest poble, que valgui la pena de veure-la?

El pages. — Ja ho crec. Aneu al carrer Major i veureu la nova bomba de benzina que han posat davant del garatge.

(The Humorist.)

Patiu de l'estómac i budells? Si?
Així no heu provat

ELS POLVOS ESTOMACALS DEL JESUITA

Proveu-los i el vostre agraïment per aquest preparat serà etern, perquè us tornarà el benestar i l'alegria.

VENDA: A LES FARMACIES
Agents comercials: DR. ANDREU I FILLS - Barcelona

DE LES ARTS

L'escultor Rebull conferenciant excèntric

En L'Aperitiu de la setmana passada, Josep Maria de Sagarra glosava l'excèntricisme de Joe Jackson. Si recordeu els sabors comentaris del nostre poeta i si a més a més heu tingut la bona pensada d'anar a l'Olympia, em sembla que estareu d'acord en atorgar a l'excèntricisme de Jackson una categoria artística de gran volada. El treball d'aquest meravellós excèntric és com... (Perdona, comprensiu lector, aquest sobtat aturament, però no vull amargar-te el gust d'aquell Aperitiu amb una mena d'aigua mineral d'aquelles que ni piquen ni tenen gust de res.)

Doncs bé, si hi ha excèntrics admirables que fan verdaderes obres d'art, també hi ha grans artistes que fan divertides excèntricitats. N'hi ha i n'hi ha hagut; però actualment, potser, més que mai.

Comparant aquesta alteració d'oficis, tot seguit veurem que queden millor els excèntrics. Vull dir que l'art de Joe Jackson és de molta més qualitat que — posem per

nació de cap i les paraules ultra-avantguardistes. » He dit.

»Un concurrent aplegà les mans en sonores palmades; se'n comptaren tres o quatre. Al lluny, hom sentí la veu del vigilant del barri que responia: *Voy!*

»Una altra víctima lamentava que, a semblança dels anuncis de la Secció Excursionista de la casa, no s'hagués posat en els cartells anunciadors de la conferència la nota «Provisions individuals». L'encariment de les subsistències hauria fet que l'acte tingués una major ressonància, especialment entre els vegetarians.

»Els reusencs estan indignats amb el seu aprenent de fill il·lustre. Tant és així, que si a París s'organitzava un altre acte de desgreuge com aleshores del monument a Fortuny, des de Reus no es cursaria ni el famós telegrama de la senyora Josefina Conrad.»

No solament per aquesta carta, sinó que també per les ressenyes aparegudes en el diari reusenc *Las Circunstancias*, sembla que els compatriotes de Rebull no van veure amb bons ulls ni bones orelles l'esmentada conferència. Aquest diari, entre d'altres coses, diu: «En Rebull posa una placa a la gramola, engendra l'aparell i, mentre una música ingrata i una aiguardenosa veu, que parla amb anglès, ens castiga els oïds, el Sr. Rebull s'entreté en fer ratlles als fulls del bloc.

«...altra dona nua amb la seva corresponent tercera dimensió i... anant fent... ratlles i terceres dimensions, que eren arrencades del bloc tan bon punt fetes i... al sac, mentre la gramola no sabem si ens insultava o ens prenia el pèl.»

D'autuvi haig de fer constar que no vaig assistir a aquesta sorollosa conferència, i per tant, no sé si la protesta és general, però pels fragments transcrits i segons testimoni d'amics assistents a l'acte, sembla que la majoria de reusencs estan molt escandalitzats.

No pretenc pas defensar d'una manera absoluta l'excèntricisme de l'escultor Rebull. Ja he dit que la seva tasca és fer bona escultura, i en aquest cas Rebull compleix admirablement, però, a la meua manera de veure, la majoria d'assistents al teatre Bartrina no van saber situar-se ni copsar l'excel·lència de l'espectacle. Calia, amics reusencs, destriar la part verdaderament suculent de la conferència de l'excèntrica. Entre les *boutades* hi havia pensaments de fina percepció, com els següents:

«L'escultura ha de tancar com una circumferència. — L'escultura ha de tenir un pes natural, el pes d'un bloc de pedra. Un tros de ruina grega és un fragment d'escultura. — Un fragment d'escultura civil actual és un tros de pedra. — L'escultura ha d'ocupar el mateix espai que ocupa una fulla.» I aquest: «La fumera del ble del meu

quinquè barrina el blanc sostre de la meua cambra», el qual podria signar Cocteau, sense desmerèixer.

També calia desglossar la representació del guarisme 5 del perfil d'una dona nua. Un nu dibuixat per Rebull — senyors «Uns lectors de MIRADOR — és un bon dibuix, molt més bo del que vostres creuen, i val el sacrifici de passar per un curs complet de geometria elemental». A més a més — i això és més greu —, la música dels discos «futuristes», *ingrata, d'aiguardenosa veu, insultant o de presa de pèl*, era una acurada selecció d'un discollí intel·ligent, entre la qual hi havia: els Revellers, Jack Smith (*My and my shadow, Half a moon*), Layton and Jonsthor (*Blue river*), la bona qualitat de la qual és innecessàriament remarcar.

Si bé Rebull no va agradar com a conferenciant, sembla que el prestigi d'escultor, entre alguns seus concitadans, no ha sofert gens amb tot i el seu repertori malabarista. Així ho fan constar en el diari *Las Circunstancias* els senyors Lluís Genius i A. Feliu.

Però, a tots «els reusencs que estan indignats amb el seu aprenent de fill il·lustre» els prego una mica de calma! no s'enfadin ni s'excitin, senyors, que no n'hi ha per tant! Un altre dia ja ho farà millor, i potser portarà els discos del *Rigoletto* i del *Vals de las olas* i no dibuixarà cap 5, vaja! sinó marines a posta de sol i caps d'estudi al «somoll»; però penseu, volguts reusencs, que amb tot i les possibles excèntricitats teniu amb Joan Rebull un dels escultors més importants de la nostra època; i això — per vosaltres que estimeu, tan justament, els vostres homes — bé val alguna cosa!

MARIUS GIFREDA

UN CONCURS El far colombi

Totes les repúbliques americanes del Sud, a més a més els Estats Units de l'Amèrica del Nord, gent entremallada, de la qual poc o molt tots hem sentit parlar, han tingut una pensada que quasi podríem anomenar el bé de Déu del colossisme.

Malgrat el disgust que pugui sentir l'estàtua de La Llibertat, la gran palmaria de Nova York, han ideat de bastir una altra llumenera, a honor i recordança de Cristòfol Colom, a Santo Domingo que, per ara, segueix essent la primera terra americana que topa, en la seva aventura, l'ardit navegant.

Aquest far, per a la construcció del qual s'ha obert un concurs internacional, no té assenyalada més que una condició: ha d'ésser el més gran del món. En compensació, no cal que els projectistes mirin prim d'un punt de vista econòmic. No ve d'un pam. Poden disposar de tots els cabals que vulguin. On no arribi el Sud, arribarà el Nord per a cobrir les despeses. La qüestió és que el far, encès o apagat, es vegi de lluny.

Aquesta idea d'obrir un ull gegant al bell mig de l'Amèrica, per bé que condemnada a fer pampallugues, és, potser, un xic simbòlic i tot.

Però, de moment, és positivament perillós. I si no, aquí estan, és a dir, al Palau del Retir, de Madrid, els 400 projectes presentats al concurs. Per què el primer pel·leig, el primer ull del far havia d'ésser a Madrid, on un Jurat acaba de fer la primera tria de deu projectes (crec que són deu), dels quals un sol d'espanyol, dels senyors Moya i Vaguero. Aquests projectes, ja seleccionats, aniran després a una ciutat americana — Rio Janeiro, segons sembla — i allí triarà definitivament el projecte que ha d'ésser bastit a Santo Domingo.

Aquí estan, hem dit, els 400 projectes. Potser quatrecent projectes, són massa projectes; però compleixen a bastament, perquè entre tots no arriben a ésser un Far. Demés, pot ser trobaríem que si són massa projectes són molt poca Arquitectura. Hi ha, certament, un deessall d'imaginació pastissera i, amb paciència, tot esguardant-los, es podria fer la història de la llum, des de la llumenera fins al reflector elèctric. Ultra això, hom podria arriscar teories novíssimes respecte l'escassa influència que l'element autòcton americà exerceix damunt la imaginació arquitectònica.

Russos, alemanys, americans, francesos, italians i espanyols han establert en aquest concurs — al qual, sigui dit de passada no han acudit les grans firmes mundials — un campionat per a la desfiguració de l'Arquitectura, que és tota ella mesura estricta i normal ponderació. El ciment armat n'ha armat certament de molt crespes. Des del projectista que ha fantasiat un far colossal d'un gegantí automòbil fantasmal, fins aquell altra que ha duplicat la torre de Pisa unit per dalt dues columnes inclinades, passant per un altre que ha tingut per norma inspiratriu la mòmia de Tutankamon, entre els quatrecent projectes hi ha gairebé de tot, menys un veritable far. Així sí: no es pot negar que alguns projectes, un cop realitzats en proporcions degudes, foren fruiters (més exactament i arqueològicament *escribanes*) molt escaients per a la taula d'un notari. (Ep, a condició que el notari no fos simplement *En Berenguer*, sinó, rotundament, *Don Mariano*, com a exemple).

Aquesta desorientació artística, aquesta desviació arquitectònica que fa que, en projectar un far, resulti una *mona de Pasquès*, paleses en tants i tants de projectes alemanys, francesos, etc., ha produït de primer un resultat tan exacte com inmeritat: l'arquitectura serveix per a tot menys per a bastir un far. Pot ser fóra més prudent dir, atenent-nos a la quantitat tant com a la qualitat, que un far no serveix per a l'Arquitectura.

Pot ser per aquest camí arribaríem a trobar la raó justificativa de molts dels projectes que han estat exhibits al Retir.

Si no podem fer Arquitectura — es veu que han dit molts dels concursants — fem un xic de Jardineria. I fins alguns s'han arriscat a fer-hi una mica d'hortet. (Aquesta que vivim és, sens dubte, l'època de la imaginació atrevida.)

I en aquest rengle cal confessar que en sabem un niu. Tot allò dels jardins de Babilònia i de Ninive (està admes i exigít que sempre que es parla de Babilònia fa molt bonic d'anomenar Ninive), resta empallidit i mesquí, al costat d'aquesta embriaguesa de verdor, d'aquesta primavera i gala floració exuberant a què s'han llançat els arquitectes colombins. És el comble, la culminació, el capdamunt de tot, la punta dels cabells d'un sistema atractiu de la forasteria que s'inicia en la modesta pensada, bucolica i ferrocarriària, de premiar els *guardafrenos* que tinguin millor conreat i amorosit el jardinet de la caseta. Ja és sabut l'anany m'henari, la pruja incontinèble que llença tants d'homes a recórrer el món per tal d'admirar els jardins minúsculs que voregen els camins de ferro. Certament, per a afavorir el viatge a Amèrica potser hi mancava també el jardinet de la casita. Santo Domingo rebrà sens dubte un obsequi inapreciable.

Diríeu si a molts arquitectes el dibuix els ha fet perdre l'arquitectura.

No sabem pas què dir-hi. Però, en aquest concurs que estem comentant, hi ha dibuixos — i fins aquarelles — que fan d'allò més bonic.

Tinc molta por que, si s'escau a ésser triat un projecte amb jardí, els capitans de navili facin com el pagès i la crítica, en acostar-se a Santo Domingo. Massa bonic! A veure si amb faula de flors i verdura, s'han desentidat de fer funcionar el far.

RAFAEL MARQUINA

Quin és el vostre paisatge preferit?

O. JUNYENT

El paisatge que prefereixo és el de la comarca gironina, per comprendre aquesta les bel·leses del Pirineu, juntament amb les de l'Empordà i Costa Brava.

Per estar situades en aquesta regió les masies d'un caràcter més genuïnament català, i per les seves festes típiques d'un colorit inconfusible.

J. M. MARQUÈS - PUIG

El meu paisatge preferit és el de la ciutat de Barcelona, l'ambient natural de les nostres noies, que és potser el que a mi m'agrada més pintar en aquest món. El port, una perspectiva de cases vistes des d'un terrat, els platans de la Granvia... o també un canyissar, unes quantes atzavares, una figura del Guinardó o d'Horta.

Em sembla, però, que no em seria difícil d'estimar pictòricament qualsevol altre paisatge de la nostra terra, sempre que l'hagués viscut un quant temps.

LLUÍS MERCADÉ

El paisatge que m'agrada més és sempre el que em surt millor.

JOAQUIM MONBRÚ

El paisatge que prefereixo és el més immediat per ésser el més conegut i lligat a la pròpia vida espiritual i sentimental.

Empero, quan s'esmussa la facultat d'emoció per excés de familiaritat, un canvi de lloc em dona ulls nous i, eclèctic, m'entusiasma amb la gràcia somrient d'un poblet mariner o amb les pregoneses gemades d'alta muntanya, per reverir amb goig el dilecte paisatge dels afores de Barcelona tan matisat.

MARIAN PIDE LASERRA

No sabia com dir-ho. El paisatge dels suburbis de la ciutat o el del cor de nostre Pirineu, el del Cap de Creus o el del Pla d'Urgell, tots són ben segur prou bells per enamorar a un pintor.

La meua preferència és sempre per al paisatge que estic pintant; per a mi, és aquell, en aquell moment, el que més m'estimo. Per altra part em sembla que a tot pintor li deu passar, si fa no fa, igual.

RAFOLS

El de Vilanova.

E. C. RICART

Ara com ara, aquest; Que no sigui gaire pintoresc. El que ha estat intervingut per l'home. Conreu

» i marges

» i casa

» i fins algun anunci feliçment cridaner.

Si és un riu, que no hi manqui un pontet. Que s'aguantin per si sol i no marqui l'hora. (L'únic accident que tolero és l'Arc de Sant Martí.)

I si aquest paisatge no es pot pintar comodament des d'una galeria, d'un baluard, d'un sopllig estant, me'n vaig a casa i pinto una natura morta.

A. SISQUELLA

En pintura, el paisatge és un accessori (com ho és també la figura). El públic ase només s'assimila als accessoris.

TOGORES

La Font d'Adam i Eva a Sardanyola.

VILA - PUIG

Considero un xic difícil contestar concretament aquesta pregunta. Amb tot, he de dir que circumstàncies especials han fet que la meua vida transcorregués sempre al Vallès, lloc on sóc nascut. Llevat de petites temporades en les quals he residit a fora d'aquí, allà on més he desplegat activament la meua tasca de pintor és, com he dit abans, en aquest terrer vallesà, que és el terrer dels meus amors. I penso ésser exacte si dic que les meves millors coses les he pintades a Santiga, menut veinatge situat a la part baixa de la comarca danunt esmentada, lloc lluminós de terres ondulants amb una petita església del segle xv, la qual té un campanar fet amb pedres moradenques que s'encenen a l'hora de la posta... Allí el paisatge és ample, és una vall que limita la muntanya dita de la Conreria i va fins a les terres altes on s'enfila l'esmalina brillantor dels camps de blat. Puc dir que aquest és el paisatge que per a mi no té secrets, car l'he viscut amb amor i això m'ha fet copsar, si així pot dir-se, els seus imponderables encisos. No diré pas que sigui aquest el millor dels paisatges. Qui ho pot dir això? Així i tot, jo prefereixo el paisatge de referència per la seva llum, una llum que li ve de la mar, o millor dit, que la mar li envia per damunt de la muntanya en esplèndida trajectòria reverberant...

Dibuix, per JOAN REBULL

cas — l'excèntricisme de Joan Rebull exhibit en la seva passada conferència en el teatre Bartrina de Reus. Aquest desnivell quant al resultat no és, per altra banda, cap afront per als artistes, la missió dels quals, ENCARA, és realitzar obres belles. I com que, a més a més, el nostre públic no està avesat als malabarismes artístics, és molt natural que, quan aquests es manifesten, hi hagi un desgavell de comentaris i protestes, com la que hem rebut d'uns espectadors a l'esmentada conferència, amb la signatura «Uns lectors de MIRADOR» i en nom — segons diuen — de tots els que vam anar a sentir En Rebull.

Copiem textualment aquesta comunicació.

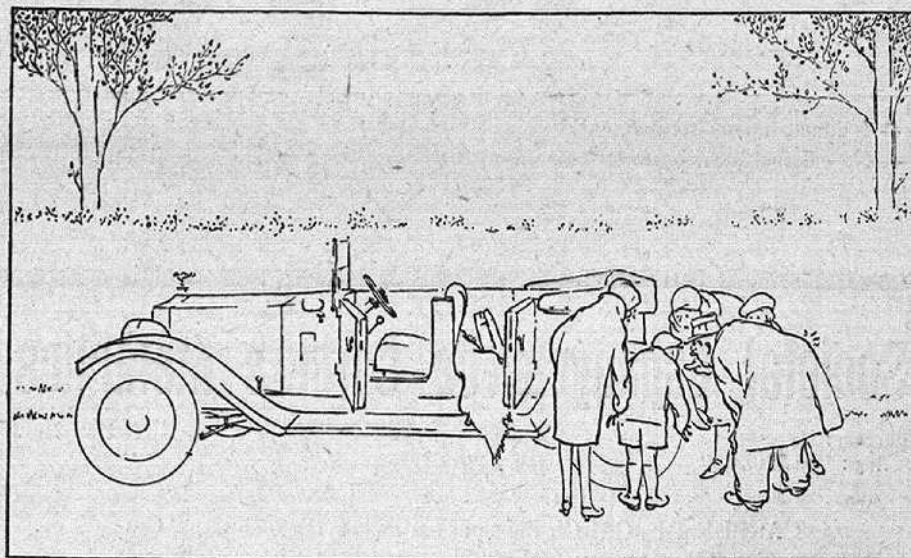
AVANTGUARDISME

«L'escultor reusenc Joan Rebull volgué epatar els seus concitadans amb una conferència d'avantguarda. *Lugar del suceso*: el Centre de Lectura. Tema: «Un bloc de paper, un home i un fonògraf». L'extravagància era esperada amb cert interès. Malgrat tot, al teatre del Centre hi hagué molt poca gent. Reus és ingrat.

«La conferència consistí en fumar un cigarret a la vista del públic, en tocar uns quants discos futuristes i en dibuixar amb el màxim de sensibilitat un curs complet de geometria elemental, amenitzat amb algun nu i unes quantes xifres enigmàtiques, entre elles un cinc que impressionà vivament la distingida concurrència. Aquells cinc, segons digué En Rebull, després de la conferència, tenia tant de valor com una tela de Velázquez. Llavors els amics que el voltaven ja no s'esveraven tant quan el mateix Rebull afirmà que la musiqueta dels discos valia més que una simfonia de Beethoven. Acabà la sessió amb la lectura d'uns pensaments completament personals i intransferibles, dels quals en transcrivim un parell: «Hi ha infants que neixen i creixen com una patata.» «Davant meu, un home de m... com un home de neu. Finalment, una incli-

Waters Cardona Vergara

1

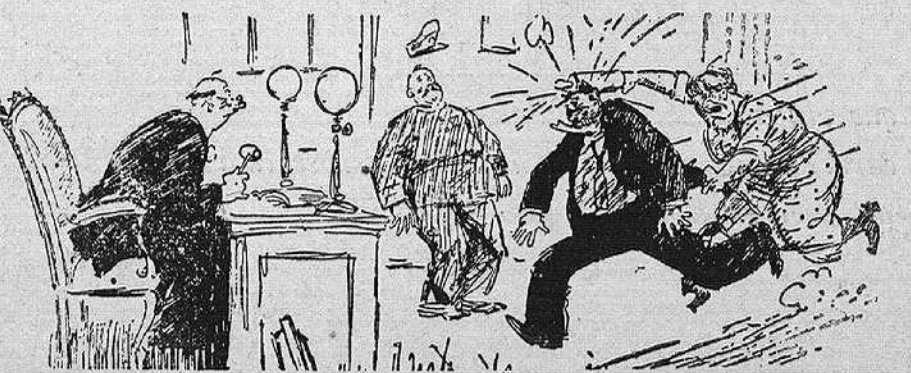

La primera rascada...

i l'última.

(Punch.)

— Senyor jutge, vinc a saber si podria obtenir el divorci.

(Judge.)

Feu fer els vostres gravats en la
UNIÓ DE FOTOGRAVADORS

CORTS, 481 : Telèfon 33421

Afai'ti's higiènicament
Afai'ti's de pressa
Afai'ti's bé

Com? Usant la PASTA NIX

S'afaitarà ràpidament, agradablement, perfectament.

No li quedarà la cara irritada, no hi sentirà cremor o irritació després d'afaitar-se.

Eliminarà el sabó, la brotxa, els potets i tots els altres objectes tan exposats a cultivar microbis.

Demani-ho en perfumeries, drogueries, etc., al preu de 2'50 pessetes tub.

— I dones, no us renteu mai?
— No cal, pel matí porto sacs de carbó i per les tardes en porto de farina.

(Ric et Rac.)

Societat Espanyola de Carbur Metàl·lics

Correus: Apartat 190
Telegr.: "CARBUROS"

Mallorca, 234
BARCELONA

Telèfon 73013

CARBUR DE CALCI, Fàbriques a Berga (Barcelona) i Corcubion (Corunya) :: OXIGEN 99% DE PURESIA, Fàbriques a Barcelona i València :: ACETILEN DISOLT, Fàbriques a Barcelona, Madrid i València :: FERRO MANGANESI i FERRO-SILICI :: SOCARRIMAT i SECAT de fils i pessets seda, cotó i altres teixits :: CALEFACTIO INDUSTRIAL de laboratoris i domèstica :: GENERADORS, BUFADORS, MANOMETRES materials d'aportació per la SOLDADURA AUTOGENA

Pressupostos, estudis, consultes i assaigs, gratis

Subscriuiu-vos a MIRADOR

SETMANARI CATALA

Polai, 62. - BARCELONA

BUTLLETÍ DE SUBSCRIPCIÓ

En _____
que viu a _____
carrer _____ n.º _____ se subscriu a **MIRADOR**
pel preu fixat de 2'50 ptes. trimestre.

_____ de _____ de 19____

Signatura

RAMON BES & C.^a

Maquinària, Tipus, Filetatge de bronze, Tintes y utilitatge per les Arts Gràfiques

Carrer Ampla, 81, i Via Laietana, 4
Telèfon 15524 - Apartat 896
Direcció telegràfica: DANIBES
BARCELONA

AFISA

ASSUMPTES FISCALS I ADMINISTRATius

Director
Carles Ossorio

personal tècnic - comptable
Laietana - 18 - pral. B
Especialitat industrial i utilitat - Abonament

AIGUA DE ROCALLAURA

La deu més rica del món

Si vostè pateix d'Alumínia, Litiasis úrica (mal de pedra), Bronquitis paraneumotoses, Neiritis crònica, es curarà radicalment amb

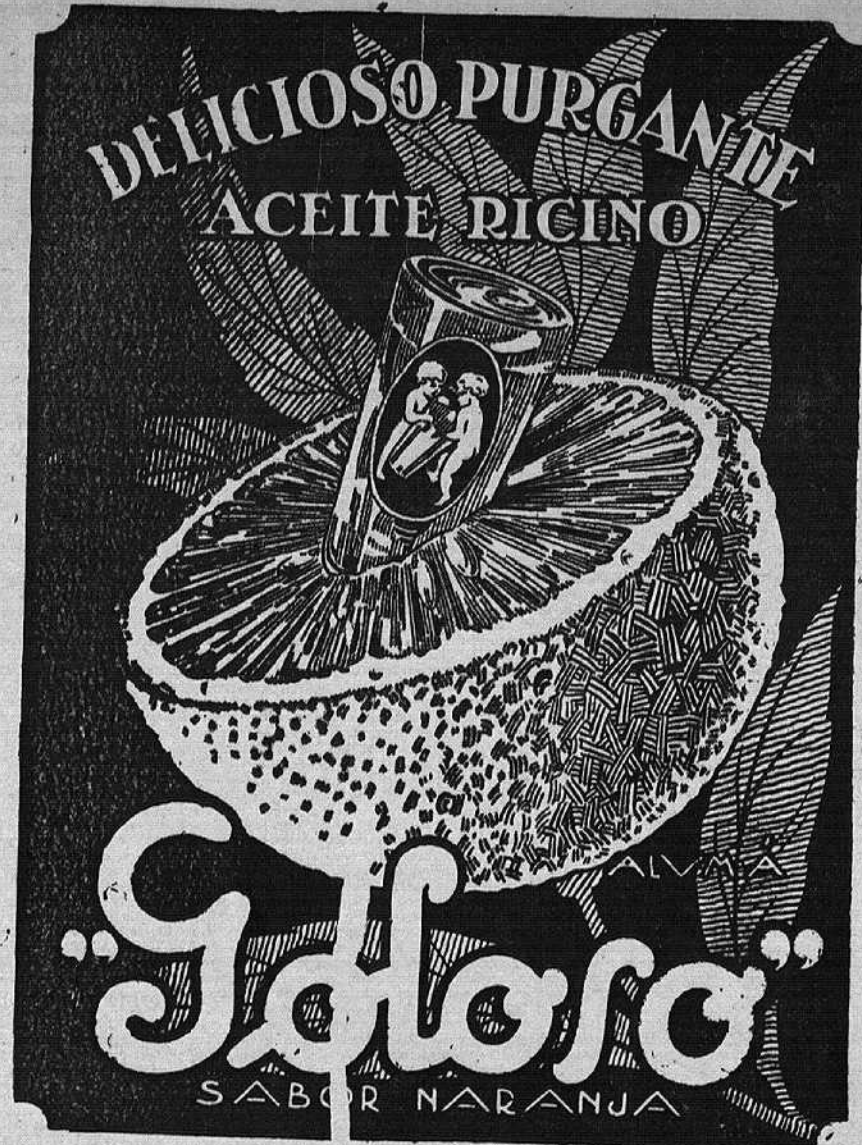
AIGUA DE ROCALLAURA

S'expèn amb ampolles de litre i de mig litre i en garrafons de vuit litres

Distribuidors generals

FORTUNY, S. A.

CARRER HOSPITAL, 32, V. SALMERÓN, 133

"ORTOPEDIA MODERNA"

Fill de B. CARCASONA

Taller i despatx: ESCUDELLERS BLANCS, 8. - Telèfon 10916

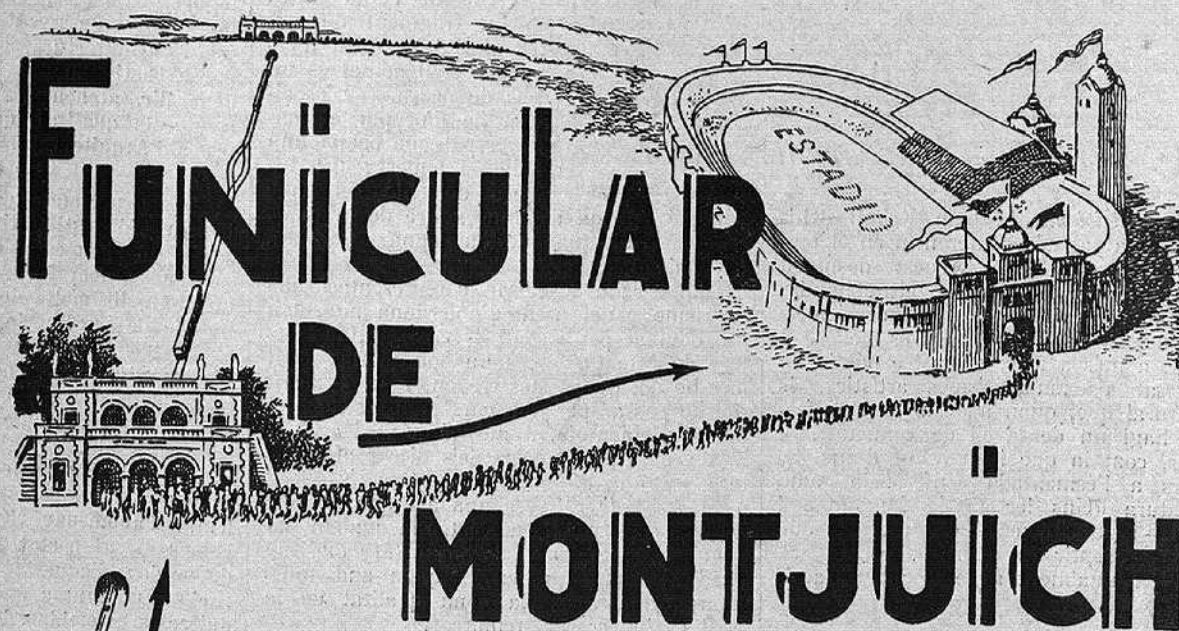
Braguers Reguladors
per a retenció absoluta de la trencadura.—Faixes de totes menes
Faixa-cotilla abdominal.—Models moderns

Cotilles Ortopèdiques
per a guarir o corregir les desviacions de l'esquena
Més de cinquanta anys de practica són la millor garantia

"BABY-LAX"

El millor
Laxant-Purgant

A L'ESTADI pel

Les més grans manifestacions esportives.
El camí més ràpid, econòmic i curt de l'Estadi, és pel Funicular de Montjuich, que funciona continuament.

LES MATEIXES TARIFES DEL FUNICULAR

Pujada: 35 cèntims - Baixada: 25 cèntims - Pujada i baixada: DOS RALS
Tocant a l'estació del Funicular s'hi han instal·lat despatxos d'entrades

A l'estació del Funicular (Paral·lel, xamfrà carrer Nou de la Rambla) hi deixen els tramvies de Circumval·lació, el de Sans - Port i el de Can Tunis, com també la línia d'autòmnibus Drassanes - Sant Andreu.

URALLITA